

Avdelning för Rättssociologi
Sociologiska Institutionen
Lunds Universitet

En studie av normerna kring fildelning och piratkopiering.

Anna-Katarina Engström (820403-7140)
Handledare: Lars Ericsson
Examinator: Karsten Åström

Sammanfattning

I detta arbete har jag försökt belysa de bakomliggande normerna till att individer piratkopierar. Arbetet börjar med en presentation av upphovsrättslagen såsom den ser ut idag, och det nya lagförslaget som förväntas antas 1 juli, 2005, en sammanfattning av vad den kommer att innebära för allmänheten enligt beslutsfattarna, och den kritik som finns mot denna från piratkopierarnas sida. Sedan följer en definition av vad jag menar med normer här i mitt arbete.

Jag gör så en presentation av den forskning som jag gjort i form av en enkätundersökning angående varför och hur ofta folk laddar ner eller delar ut upphovsrättsskyddat material på nätet, samt om de någon gång sålt piratkopior till mer än självkostnadspris och i så fall till vilka. Presentationen visar att majoriteten av de som laddar ner upphovsrättsskyddat material från Internet gör det för personligt bruk och inte för att göra sig någon förtjänst på det, eftersom de flesta anser att det inte är schysst att försöka göra förtjänst på något man kan få gratis. Vidare visar undersökningen på att många som laddar hem upphovsrättsskyddat material även delar ut detsamma på grund av att det känns rätt att ge något för att få något. Undersökningen visar även att de allra flesta vet vad det nya lagförslaget innebär men att det inte har påverkat dem på något sätt, och hos majoriteten av dem det har påverkat på något sätt så är det snarare att det nya lagförslaget har gjort dem arga för att det inte kommer att fungera som det ska, alternativt att det har fått raka motsatta effekten, dvs att de har börjat dela ut och ladda hem ännu mer material.

Jag valde att analysera de bakomliggande handlingarna för piratkopiering genom att använda mig dels av Håkan Hydéns normmodell och dels av etnometodologi och uttrycket att vara "against the law". Det handlar om hur och varför personer skapar en motståndsrörelse och hur detta rättfärdigas inom den egna kretsen. För att fastställa vad jag menar med norm i min forskning så använde jag mig av normmodellen så som den beskrivs av, (professor inom Rättssociologi), Håkan Hydén.

Abstract

In this paper I have focused on the underlying reasons for people and piracy. The paper starts with a presentation of the Swedish laws of copyright as they are constituted today and the new law that is supposedly being ordained the 1st of July, 2005, a brief summary of what its effects will be for the people, according to the authorities and the criticism that has developed around it from the net-pirates. Then follows a definition of the expression “norms” and what it means here in my paper.

Now comes a presentation of the research I have been doing, in the form of a survey concerning why and how often people download copyrighted material from the net, and if they have ever sold any pirated copies to more than selfprice and, if so, to whom. The presentations shows that the majority of the people that are downloading copyrighted material from the Internet is doing it for the own personal use and not to make any money out of selling the material on, since most people consider it unfair to charge for something that they have got for free.

The survey also shows that many of those who download copyrighted material also upload it because it gives them a satisfactory feeling of giving something in order to get something. The survey also shows that although most of the people taking the survey knows what the new law means it has not affected them in anyway. When it comes to the people that it has affected most of them say that it has affected them in that sense that they have got angry because the law is not going to work as it was meant to, or it has affected them rather in the opposite way, that they have started to download and upload even more material than before.

I chose to analyse the underlying actions for piracy by using the theories in “Normvetenskap” by Håkan Hydén and the theories of etnomethodology and the expression to be ”against the law”. It concerns how and why people are creating a movement against something and how this is found righteous within the own crowd. To explain more what I mean when I refer to norms in my paper I have chosen to analyse it according to the “model of norms” as it is described by Håkan Hydén, Phd. Sociology of law.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problembakgrund	1
1.2 Begreppsdefinition	1
1.2.1 Definition av ordet fildelning	1
1.2.2 Definition av ordet piratkopiering	2
1.3 Problemformulering	2
1.4 Syfte	2
1.5 Tidigare forskning	2
1.6 Avgränsningar	3
1.7 Målgrupp	3
1.8 Disposition	3
<i>Kapitel 2</i>	3
<i>Kapitel 3</i>	3
<i>Kapitel 4</i>	4
<i>Kapitel 6</i>	4
<i>Kapitel 7</i>	4
<i>Kapitel 8</i>	4
<i>Kapitel 9</i>	4
2. Metod	4
2.1 Metod	4
2.2 Bakgrund	5
2.3 Val av metod	6
2.4 Urvalsmetod och etiska överväganden	6
2.5 Fördelar respektive nackdelar	8
2.6 Variabler	8
2.6.1 Beroende variabler	9
2.6.2 Oberoende absoluta variabler	9
2.6.3 Relativa variabler	9
2.6.4 Kontextuella variabler	9
3. Grundprinciper i den svenska upphovsrättsliga lagstiftningen	9
3.1 Portalstadgandet	9
3.2 Mångfaldiganderätten	10
3.3 Framställning av exemplar för eget bruk	11
3.4 Spridningsrätten	12
3.4.1 2a kapitlet paragraf 19 och 26	12
3.5 Framföranderätt	13
4. Den nya lagen	13
5. Andra aktörer	15
5.1 Antipiratbyrån	15
5.2 Piratbyrån	15
6. Teoretiska utgångspunkter	16
6.1 Att bestämma norm	16
6.2 Normmodellen som utgångspunkt	17
6.3 Etnometodologi	18
6.3.1 Accounts	18
6.3.2 Common sense	18
7. Empiri	18

7.1	Intervju med Tobias Andersson, Piratbyrån.....	18
7.2	Enkätundersökning.....	20
8.	Analys.....	23
8.1	Against the law.....	24
8.1.1	<i>Regelförvanskning.....</i>	25
8.1.2	<i>Invertering.....</i>	25
8.2	Piratkopiering en fråga om mänskligt handlande.....	26
8.2.1	<i>Strukturering av verkligheten.....</i>	26
8.2.2	<i>Handlingsbegrepp.....</i>	27
8.2.3	<i>“People-processing organisations”.....</i>	27
8.2.4	<i>Justice.....</i>	27
8.3	Analys enligt normmodellen.....	28
8.3.1	<i>Det politiskt administrativa systemet.....</i>	30
8.3.2	<i>Det socio-kulturella systemet.....</i>	30
8.3.3	<i>Det ekonomiska systemet.....</i>	30
9.	Avslutande del.....	30
10.	Referensförteckning.....	33
11.	Bilagor.....	34
-Bilaga 1 -	Ordförklaringar.....	34
- Bilaga 2 -	Normmodellen.....	36
11.3	- Bilaga 3 - Enkätundersökning.....	37
11.3.1	<i>Följebrev.....</i>	37
11.3.2	<i>Själva undersökningen.....</i>	37

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Genom den snabba tekniska utvecklingen på senare har villkoren förändrats för upphovsrätten. Tekniken har möjliggjort enkel duplicering av många upphovsrättsligt skyddade verk. Detta har lett till att fildelning via olika källor på Internet har ökat kraftigt; och rättsinnehavare ser hur deras ensamrätter missbrukar. Detta är ett problem som anses öka i takt med att allt fler får snabb uppkoppling mot Internet. Det är egentligen inte förrän nu som lagstiftningen börjar komma ikapp på områden där den tidigare endast kunnat handla i efterhand. Som det har sett ut hittills har det endast varit olagligt att dela ut (ladda upp) upphovsrättsskyddat material men inte att ladda ner detsamma. Den 1 juli 2005 införs en ny lag som skall göra det olagligt att ladda ner filer på Internet.

Detta har skapat stor debatt eftersom lagen kommer förhållandevis sent. Allmänheten har redan hunnit vänja sig vid att ha fri tillgång till musik, film, spel och program via internet. Det har skapats en "Robin Hood"-anda att ta från de rika och ge till de fattiga inte nödvändigtvis för att tjäna pengar, utan snarare "för att man kan". Myndigheter och andra intressenter har varit för otydliga i sitt sätt att agera och motarbeta detta. Konsekvenserna av detta är att det har bildats en social norm som accepterar nedladdning och även utdelning av upphovsrättsskyddat material. Det har blivit allmänt godtyckligt eftersom det numera finns bredbandsuppkopplingar i var och vart annat hem, och var och varannan människa vet hur man använder en fildelningstjänst. På grund av att rättsläget inte har varit helt klart har rättighetsinnehavare som tröttnat på att se sina immateriella rättigheter urvattnas nu börjat ta lagen i egna händer genom intresseorganisationer som Antipiratbyrån.

1.2 Begreppsdefinition

1.2.1 Definition av ordet fildelning

Fildelning i detta arbete innebär att man delar med sig av de filer man har på datorn till en stor eller begränsad skara på Internet. Oftast använder man sig av ett så kallat P2P-nätverk¹ (Peer-to-peer), via ett speciellt fildelningsprogram. Fildelningsnätverken har på senare tid blivit väldigt uppmärksammade eftersom de ger vanliga människor möjlighet att få tillgång till stora

¹ Anm. P2P står för "peer-to-peer" och är ett ickehierarkiskt nätverk vilket innebär att datorerna inte interagerar enligt den vanliga server-klient modellen utan alla datorer kan fylla alla roller. Se bilaga 11.1

mängder information gratis, där bland annat musik, film, spel och datorprogram. I media diskuteras dock mest fildelning i debatter angående så kallad piratkopiering.

1.2.2 *Definition av ordet piratkopiering*

Piratkopiering är benämningen på olaglig kopiering av upphovsrättsligt skyddade verk. Från början åsyftades det kopiering av CD-skivor och VHS-band för storskalig försäljning som säljs under intrycket att de är originalprodukter.

Ordet pirat kommer från att musikindustrins försök att jämställa kopierarna med forntiden sjörövare. Av denna anledning har uttrycket privatkopiering uppstått istället som är en benämning på kopiering för enskilt bruk där man alltså inte tar några pengar för kopieringen och det inte finns någon klar distinktion mellan spridare och konsument. Enligt lagens mening rör det dock sig fortfarande om brott.

1.3 Problemformulering

Vilka normer ligger bakom fildelning och piratkopiering och kommer dessa att påverkas av den nya lagen²?

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka de bakomliggande normerna för fildelning, såväl uppladdning som nedladdning av upphovsrättskyddat material. Syftet är även att kontrollera ifall den nya lagen om fildelning som kommer den 1 juli 2005 verkligen är förankrad hos allmänheten och kommer få det genomslag som upphovsrättsägarna hoppas eller om rättighetsägarna fortfarande kommer stå maktlösa inför den ökande piratkopieringen på Internet. Det är också min ambition att läsaren ska få en nyanserad bild av problematiken för att lättare kunna göra en egen bedömning om piratkopiering är något som bör bekämpas eller inte.

1.5 Tidigare forskning

För att få en så objektiv och rättvisande bild som möjligt har jag förlitat mig på material från såväl upphovsrättslagen, rättighetsinnehavare och piratkopierare samt intresseorganisationer inom området. Detta för att bedömningen av deras tillförlitlighet skall blir genomskinligare och för att det är de olika sidornas åsikter som skall komma fram och inte färgas av mina egna. Jag använde de traditionella rättskällorna för att se de lagar som båda sidor har att utgå

² Anm. Det lagförslag som väntas antas 1 juli 2005.

från och valde sen att ta fram de olika sidorna för att få en så bred och rättvisande bild av ämnet som möjligt.

Den tidigare forskning som finns inom ämnet som jag har tagit del av handlar om piratkopiering fast ur andra synvinklar. Jag använde mig av sökmotorer på respektive högskola och universitet för att söka uppsatser kring ämnet. Jag anser att mitt bidrag till forskningen är viktigt då jag inte har hittat någon tidigare forskning kring just normerna bakom piratkopiering utan det har mer varit studier av olika ekonomiska aspekter, som endast behandlar piratkopiering som en liten del.

Vad det gäller val av teoretiska utgångspunkter så har jag tagit del av tidigare forskning av Håkan Hydéns normteori så som den är beskriven i hans bok "Normvetenskap". Jag har även tagit del av Matthias Baiers häften "Om normer".

1.6 Avgränsningar

I mitt arbete presenteras ingen heltäckande genomgång av svensk rätt eftersom detta inte är nödvändigt för att presentera en bild av de svårigheter som förestår rättighetsinnehavare.

1.7 Målgrupp

Målet är att denna framställning skall kunna läsas med intresse av såväl juridiskt skolade som andra yrkesmän med specialintresse inom immaterialrätt.

1.8 Disposition

Kapitel 2

Uppsatsen börjar med en genomgång av de metoder jag valde att använda mig av i min uppsats. För att få en större bredd på mitt arbete använde jag mig av två olika metoder, dels en enkätundersökning och dels en intervju.

Kapitel 3

Uppsatsen börjar med en genomgång av de delar i den svenska upphovsrättslagstiftningen som har betydelse för detta arbete. Detta för att lägga grunden till min forskning. Här pekas även på brister inom lagstiftningen.

Kapitel 4

Jag valde att behandla det nya lagförslaget som förväntas antas i juli 2005 i ett eget kapitel. Detta för att undvika en eventuell hopblandning med lagen så som den ser ut i dagsläget. Eftersom den är en stor hörnsten i min forskning har jag valt att presentera den så tidigt som möjligt

Kapitel 6

I kapitel 6 presenterar jag mina teoretiska utgångspunkter som väglett mig genom hela mitt arbete. För att avgränsa området lite har jag börjat med hur man bestämmer normer och vad som definierar dessa, men även hur man använder normer för att göra en normmodell.

Kapitel 7

Kapitel 7 är själva undersökningen. Det börjar med en introduktion till varför jag valde att göra en enkätundersökning och hur man gör en sådan. Vidare presenteras undersökningen, dess för- och nackdelar såväl som etiska överväganden som jag har gjort vad det gäller deltagarna i enkätundersökningen. Jag har även presenterat variablerna som påverkar enkätundersökningen.

Kapitel 8

I kapitel 8 kommer analysen av piratkopiering med normmodellen som utgångspunkt så som den definierats av Håkan Hydén. För att få en så fulländad bild av normerna bakom piratkopiering följer så en analysgenomgång av ämnet sett i såväl det politiskt administrativa systemet som det sociokulturella systemet.

Kapitel 9

Kapitel 9 är den avslutande delen. I detta kapitel sammanställer jag de slutsatser som presenteras löpande i arbetet. Här tar jag även upp källkritik

2. Metod

2.1 Metod

För att få en så bred bild av ämnet som möjligt valde jag att använda mig av olika källor för min empiri. Jag valde dels att göra intervjuer som från början skulle ha varit med både Antipiratbyrå och Piratbyrå men endast Piratbyrå valde att ställa upp och dels att använda mig av en enkätundersökning. Jag sökte Antipiratbyrå både via telefon och via de e-

postadresser jag hade till dem, men utan resultat. Piratbyrån låter jag representera en av de intresseorganisationer som kämpar för att främja fildelning. Jag gjorde ett teoretiskt urval respondenter som delar ut och laddar hem upphovsrättsskyddat material, såsom musik, film datorspel och program. Eftersom ämnet är knutet till Internet och datoranvändande valde jag att göra den datorbaserad. Såväl datorer som Internet hör till piratkopierarnas och fildelarnas vardag, faller det sig naturligt för dessa att använda datorer för att svara på enkäter etc. Därför valde jag att göra min enkät datorbaserad.”

Jag valde att även använda mig av intervjuer eftersom dessa kan anses deskriptiva. Jag har valt intervjumetoden för att få fram de bakomliggande handlingarna som bidragit till normerna kring fildelning och piratkopiering.

När man beskriver uppkomsten av normer, särskilt vad gäller handlingsnormer, handlar det ofta om vad som pågår medvetet och omedvetet hos individer. Jag lät mina undersökningar bli teoriprovande, d.v.s. jag försökte att ställa frågor som relaterar till teorin. Detta kan ha inneburit att min undersökning blev något begränsad men jag har till största möjliga mån försökt förhindra det. Jag har även försökt begränsa empirin till vad som kan anses rimligt för en kandidatuppsats.

2.2 Bakgrund

Jag valde mina intervjupersoner från ett så kallat open source³ program kallat X. Det är en fildelningstjänst som är gratis att ladda ner och att använda. Användarna kan där gå in i olika chatrum, s.k. hubbar, och prata med varandra samt dela ut filer och ladda hem direkt från andra användare.

Många hubbar kräver att man måste dela ut en viss mängd material för att få tillgång till hubben. Detta görs för att hålla fildelningen vid liv och för att man måste ge något för att få något. Man skulle med andra ord kunna säga att det handlar om tjänster och gentjänster. Det är även en fråga om tillgång och efterfrågan, där tillgången är stor är även efterfrågan stor och det blir sålunda även lättare att få tag i material.

³ Anm. Open source, översätts från engelskan till öppen källkod. Se även bilaga 11.1

2.3 Val av metod

Mitt val av metod krävde ingen avancerad utrustning eftersom jag redan hade programmet som jag kodade i hemma. Tillsammans med min pojkvän skrev jag ett program som tillät mig att göra en interaktiv enkät som folk kunde ladda ner via min domän och som sedan skickade svaren via e-post till mig. Eftersom alla inte använder Windows som operativsystem så valde jag att även lägga upp den som ett dokument så att folk kunde fylla i sina svar där och skicka som ett mejl till mig. Jag lade upp programmet och dokumentet på <http://www.annakatarina.dk/survey.htm>. Eftersom jag äger domänen behövde jag inte tänka på att fråga någon om tillstånd att publicera min enkät där. (Se även bilaga 11.3)

För att i största möjliga mån hindra obehöriga från att komma åt sidan valde jag att inte länka till den från min domän utan endast länka direkt till den i det mejl som gick ut till intervjupersonerna med en vädjan om att delta.

Såväl i mejlet som på hemsidan och i programmet har jag presenterat mig, vem jag är och vad jag gör, samt målen med undersökningen. Jag talade även om att inga personuppgifter skulle lämnas vidare till tredje part. Detta gjorde jag för att skapa förtroende för mig som forskare och för att jag ansåg att jag med största sannolikhet skulle få mer seriösa och ärliga svar om jag kunde garantera att deras uppgifter inte gavs vidare.

Jag passade också på att tacka alla som ställde upp på enkäten i förhand för deras insats och talade om att jag ämnar publicera min uppsats i Lunds Universitets publikationsdatabas ”Xerxes” när den är färdig och godkänd. Jag anser därmed att jag i största möjliga mån försökt få min forskning så genomskinlig som möjlig så att det inte skall uppstå några missförstånd.

Eftersom jag kommer att ta bort undersökningen från min hemsida när uppsatsen blivit godkänd har jag valt att ha med frågorna i en bilaga 3 (11.3) för att den som önskar skall kunna se frågorna och följebrevet när som helst.

2.4 Urvalsmetod och etiska överväganden

Enkäten i denna undersökning är utformad med fasta och öppna svarsalternativ. Fasta svarsalternativ avser frågor med redan fastställda svarsalternativ, det vill säga respondentens

uppgift är att sätta ett kryss för det påstående som bäst motsvarar deras svar. Vid öppna svarsalternativ är det den tillfrågade som själv ska formulera sitt svar. Detta för att få fram förtydliganden och bästa möjliga svar från försökspersonerna. Enkäten återfinns i sin helhet i bilaga 11.1.3. Enkäten var lika för samtliga deltagare i undersökningen. Det enda som skiljde var att de som inte använde Windows som operativsystem fick tillgång till enkäten via en textfil istället.

Jag valde att göra ett icke sannolikhetsurval inte för att det var bekvämt utanför att jag ville ha intervjupersoner som var relevanta för ämnet. Vidare valde jag att göra mitt urval via självselektion. Jag valde att ta mina intervjupersoner från fildelningstjänster och en chatservice för teknikintresserade, men det var intervjupersonerna själva som anmälde sig till enkätundersökningen.

Mitt urval på fildelningstjänsten var två stora hubbar, den ena (här kallad "Hubb 1") med en gräns på 16GB och minst 12 filmer, för att komma in och den andra (här kallad "Hubb 2") 60 GB och minst 15 DVD-filmer. Dessa hubbar har tillsammans ca 1000 aktiva användare. På grund av ämnets känsliga natur har jag valt att inte publicera vare sig namn på hubbarna eller adresserna dit. Båda hubbarna är i första hand film-hubbar men även annan fildelning förekommer så som musik, program och datorspel.

Jag har även valt att använda intervjupersoner från en chatserver för teknikintresserade, här kallad "Chat 1". Detta för att få ett bredare urval och inte bara fråga personer från ett och samma ställe.

På grund av ämnets känsliga natur så lät jag informanter välja själva om de ville vara anonyma. Jag lovade även att oavsett om de valde att vara anonyma eller inte så skulle jag inte, under några omständigheter, lämna någon information vidare som skulle kunna knytas till individuella personer; detta gäller såväl namn som e-postadress och IP-nummer.

Jag valde att inte sätta någon övre åldersgräns på mina intervjupersoner eftersom jag ville se om fildelning och motiven bakom skiljer sig mellan olika åldrar. Däremot satte jag en undre åldersgräns på 15 år eftersom det är den ålder då man enligt svensk lag blir straffmyndig. Det fanns däremot ingen möjlighet för mig att kontrollera så att de som svarade verkligen var över 15 år utan detta fick jag lämna till var och en att ta på sitt eget samvete.

Jag ville veta om det var någon skillnad mellan kön så därför bad jag även intervjupersonerna att fylla i detta. Jag satte inte några övriga krav på yrke exempelvis, utan bad folk istället att frivilligt fylla i detta. Det gjorde jag medvetet eftersom jag ville veta om det var någon skillnad på fildelningen och motiven bakom ifall intervjupersonen var sysselsatt inom datorsektorn eller inte.

Jag har medvetet valt intervju personer från två hubbar på fildelningstjänsten X med relativt hög gräns för att komma in. Detta gjorde jag eftersom jag ville ha respondenter som tagit ett medvetet steg för fildelning och piratkopiering.

2.5 Fördelar respektive nackdelar

Den största fördelen med enkätundersökningen var att den inte medförde några kostnader för mig samt att den inte tog särskilt lång tid att genomföra. En annan fördel var det stora antalet svar jag fick in tack vare att folk kunde svara via e-post och inte var tvungna att gå till posten.

Fördel med min dataenkät var att jag fick ut statistik över de olika delområdena i enkäten vilket gjorde det lättare att få en övergripande bild.

Ett försök att kontrollera nackdelarna med en vanlig postenkät var en av anledningarna till att jag valde att göra min intervju databaserad. I och med att jag fick en e-postadress till varje respondent fick jag också en möjlighet att kontrollera om jag uppfattat svaren på ett korrekt sätt vid eventuella oklarheter. Det gjorde även att jag kunde gå djupare in i informationen och på så sätt lät det mig få värdefulla insikter.

Det som kunde ha varit en nackdel var att det var tämligen tidskrävande, dels att analysera och dels att kontrollera så att tolkningarna på de frågor där folk fick svara fritt blev rätt. Men då jag hade räknat med att detta skulle ta tid så började jag tidigt med min enkätundersökning och hade därför gott om tid att i lugn och ro analysera de resultat jag fick ut.

Jag anser att de svar jag fick in bör kunna anses som standardiserande eftersom merparten av personerna som deltog i enkätundersökningen gav likvärdiga svar, oberoende av varandra.

2.6 Variabler

Variabler är egenskaper som karakteriserar de ingående enheterna. Variabler delas upp i olika kategorier:

2.6.1 Beroende variabler

Beroende variabler beskriver de egenskaper hos analysenheterna som skall förklaras.⁴

- Mänskligt handlande
- Fildelande – både ned- och uppladdning

2.6.2 Oberoende absoluta variabler

Oberoende variabler beskriver variationen hos de egenskaper hos analysenheterna som skall förklaras.⁵

- Utbildning
- Ålder
- Kön

2.6.3 Relativa variabler

Relativa variabler beskriver de egenskaper hos variablerna som refererar till egenskaper hos andra analysenheter.⁶

- Antal nedladdare av musik, film, spel och datorprogram på Hubb 1 och Hubb 2.

2.6.4 Kontextuella variabler

Kontextuella variabler beskriver de egenskaper som refererar till en superanalysenhet.⁷

- Antal fildelare som använder sig av Hubb 1 och Hubb 2.
- Sociala strukturer i samhället

3. Grundprinciper i den svenska upphovsrättsliga lagstiftningen

3.1 Portalstadgandet

Med upphovsrätt menas skydd för litterära och konstnärliga verk samt så kallade närstående rättigheter. Närstående rättigheter innefattar radio och TV-företag, utövande konstnärer och framställare av ljudinspelning.

Huvudinnebörden av upphovsrätten är att ge skaparen av ett sådant verk rättigheter, genom bestämmelser i lag. Dessa rättigheter rör förfogande över skaparens egna verk, såsom rätten

⁴ Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud L (2003) "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad". Stockholm: Elander Gotab, Upplaga 2:1; sid. 52-55

⁵ Ibid. s.52-55

⁶ Ibid. s.52-55

⁷ Ibid. s.52-55

att bestämma över i vilka sammanhang dessa verk får användas av andra personer och när detta i så fall får ske.

Det finns två slags rättigheter, ekonomiska och ideella. De ekonomiska rättigheterna gäller först och främst rätten att kontrollera varje form av reproduktion av verket. Med reproduktion avses såväl framställning av olika exemplar av verket som rätten att göra detta verk tillgängligt för allmänheten, till exempel genom offentliga framträdanden.

De ideella rättigheterna gäller främst rätten att som upphovsman bli namngiven i samband med att dennes verk utnyttjas och även rätt att motsätta sig eventuell kränkande behandling av sitt verk. I detta arbete kommer jag att titta på de ekonomiska rättigheterna.

1kap. 2 § URL stadgar att, med undantag för inskränkningar, upphovsmannen har uteslutande rätt att tillgängliggöra verket för allmänheten.

De förfoganderättigheter som innefattas i stadgandet ”rätt att göra verket tillgängligt för allmänheten” är⁸:

Mångfaldiganderätt

Framföranderätt och

Spridningsrätt

3.2 Mångfaldiganderätten

Mångfaldiganderätten innefattar all exemplarframställning, där såväl den första framställningen av ett verk, som kopior av det omfattas. I och med detta så krävs tillstånd från upphovsmannen/männen för att exempelvis göra en videoupptagning av ett framförande som i sig har verkshöjd.

För att det skall vara frågan om en exemplarframställning behöver inte hela verket omfattas. Det kan räcka med att en del av verket, som i sig uppnår verkshöjd, framställs.

På detta område har den tekniska utvecklingen gjort nya gränsdragningar nödvändiga. Bestämmelsen i sig innebär att så länge exemplaret har en viss grad av självständighet så spelar det ingen roll på vilket medium exemplaret är fixerat.

⁸ Bernitz, Ulf (1998) ” Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens : upphovsrätt, patent, mönster, varumärken, namn, firma, otillbörlig konkurrens”, Stockholm: Elander Gotab, sjätte upplagan s. 51

Ser man till nätverksöverföringar så lagras ständigt tillfälliga kopior av vad som överförs i exempelvis en datorservers cache-minne eller RAM⁹. Dessa bör dock inte anses ha någon säker självständighet.

Talar man däremot om CD-skivor så är lagen tydlig. Detta innebär alltså att nedladdning av musik och fixerandet av den på en CD-skiva är detsamma som en exemplarframställning. I propositionen 1996/1997:111 "Rättsligt skydd för databaser", framgår att det anses att även nedladdning till hårddisken (utan fixering på extern media) bör utgöra exemplar av framställning. Detta på grund av att fixeringen, för att utgöra ett exemplar skall gå att spridas i den aktuella formen.

3.3 Framställning av exemplar för eget bruk

2:a kap 12§ Var och en får framställa enstaka exemplar av offentliggjorda verk för enskilt bruk. Exemplaren får inte användas för andra ändamål

Första stycket ger inte rätt att:

Framställa exemplar av datorprogram, eller

Framställa exemplar i digital form av sammanställningar i digital form.

Första stycket ger inte heller rätt att för eget bruk låta en utomstående:

Framställa exemplar av musikaliska verk eller filmverk.¹⁰

Som det är idag så får man göra kopior på sina musikskivor om det inte finns något kopieringsskydd på skivan. Man får dela med sig av den till sin familj och även göra exempelvis en bland-CD till sin bästa kompis. Man får däremot inte sprida den till en större mängd personer eller personer man inte har någon anknytning till. Det ligger på förslag att ändra "enskilt bruk" till privatbruk för att just visa att det är en väldigt snäv krets av människor det handlar om.

Det står fortfarande oklart var de så kallade fildelningstjänsterna kommer in i sammanhanget. De så kallade publika fildelningstjänster som exempelvis Kazaa, där vem som helst kan ladda från vem som helst, torde utgöra en tveksamhet. Fildelningstjänsten är inte olaglig i sig men däremot kan det spridas till vem som helst och detta är alltså inte tillåtet enligt svensk lag.

Själva utdelningen är dock oklar om den kan anses som olaglig eller inte. Det torde bero på vilket uppsåt man har. Det är tillåtet att göra kopior för enskilt bruk, så kallade

⁹ Anm. Cache-minne är allokerat på exempelvis en servers hårddisk. Den har en varaktighet som beror av serverns aktivitet. Här lagras efterfrågat material som skrivs över först när nytt material efterfrågas och utrymmet är fullt. RAM-minne är ett annat typ av minne som lagrar mycket flyktigare kopior. Det används inte på samma sätt som cache-minnet. Den viktigaste funktionen hos RAM är snarare i persondatorer. När man exempelvis tittar på en hemsida lagras eventuella bilder som finns på hemsidan på hårddisken (men körs från RAM-minnet) men ibland även i cache-minnet. (Se även bilaga 11.1)0

¹⁰ Thomson Fakta AB (2005), "Sveriges Lagar". Göteborg: Thomson Fakta AB s. 572

säkerhetskopior¹¹, alltså kan allt material som finns på ens dator således vara lagliga säkerhetskopior och om syftet är att bara ha säkerhetskopior och inte att sprida dessa så borde själva utdelandet vara lagligt. Befinner man sig dessutom på en fildelningstjänst med så kallade privata hubbar där endast ett fåtal personer kommer in och där man kan välja själv så endast ens närmaste bekantskapskrets kommer in så torde det vara lagligt även om man har fildelning som syfte, eftersom det då handlar om att göra det tillgängligt för ens närmaste bekantskapskrets. Det är på grund av oklarheter som denna som den nya lagen kom till, dock inte utan viss kritik.

3.4 Spridningsrätten

Spridningsrätten innefattar all distribution av exemplar av originalverket eller fysiska kopior av detta. Vidare innefattar spridningsrätten all form av överlåtelse, såväl uthyrning som försäljning. Denna spridningsrätt konsumeras då det fysiska exemplaret lagligen gjorts tillgängligt för allmänheten. För musikaliska verk sker det vanligtvis genom att rättighetsinnehavaren, oftast skivbolaget, producerar skivan och sätter den i omlopp på skivmarknaden¹². Med konsumtion menar man att rättighetsinnehavaren inte längre kan kontrollera den vidare överlåtelsen av det exemplar denna har spridit. Eftersom denna ensamrätt som rättighetsinnehavarna har är knuten till fysiska exemplar av ett verk, passar de inte särskilt väl in på nätverksöverföringar eftersom dessa per definition inte är fysiska, även om musiken oftast kommer från en CD-skiva vars musik överförs till ett annat digitalt medium. Denna information överförs sedan och förfarandet ligger långt från att kunna uppfattas som spridning av ett fysiskt exemplar.

3.4.1 2a kapitlet paragraf 19 och 26

19§ Spridning av exemplar

När ett exemplar av ett litterärt eller musikaliskt verk eller konstverk med upphovsmannens samtycke har överlåtits, får exemplaret spridas vidare.

Första stycket ger inte rätt att tillhandahålla allmänheten

Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form genom utlåning.

26§ Återgivning av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten om åtgärderna krävs för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan programmet och ett annat program. Detta gäller dock endast under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

Åtgärderna utförs av en person som har rätt att använda programmet eller för hans räkning av en person som har fått rätt att utföra åtgärderna

Den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga inte tidigare har varit lätt åtkomlig för de i 1 angivna personerna och

¹¹ Anm. En identisk duplicering av en lagligt framställd kopia i syfte att användas ifall originalskivan skulle bli förstörd av någon anledning.

¹² Bernitz, Ulf (1998) " Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens : upphovsrätt, patent, mönster, varumärken, namn, firma, otillbörlig konkurrens", Stockholm: Elander Gotab, sjätte upplagan s. 51

åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå den avsedda samverkansförmågan.
Första stycket innebär inte att informationen får användas för andra ändamål än att uppnå den avsedda samverkansförmågan överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för att uppnå den avsedda samverkansförmågan.
användas för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av en väsentligen likartad uttrycksform eller
användas för andra åtgärder som utgör intrång i upphovsrätten.
Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt denna paragraf är ogiltiga.¹³

Av ovanstående torde då framgå att det inte är lagligt att kopiera ett program på exempelvis en CD eller DVD för att sedan sprida den vidare. Dock bör det anses vara tillåtet att om man själv äger en laglig kopia av ett program och sitter i ett nätverk med andra användare som är beroende av det programmet för att kunna samarbeta med dig, så borde det vara lagligt att ge dessa användare tillgång till källkoden så att de kan uppnå den avsedda samverkansförmågan. På så sätt skulle man kunna komma undan att det inte är tillåtet att sprida exemplar vidare, eftersom man inte spridit något i digital form utan endast källkod för att uppnå samverkansförmåga.

Det står här oklart om det är lagligt att dela med sig av så kallade ”cracks”, serienummer och nyckelgeneratorer¹⁴ för att sedan kunna använda sina program. Detta gör att nedladdning av program skulle kunna hamna i gråzonen beroende på i vilken form folk laddar ner dessa program och i vilket syfte.

3.5 Framföranderätt

Framföranderätten syftar bland annat på situationer när verk framförs direkt för närvarande personer. I svensk rättspraxis har begreppet även innefattat radio och tv-överföringar, men även Internetöverföringar. Framföranderätten är för närvarande den konstruktion som passar bäst in på de nya förhållanden som nätverksöverföring innebär.

4. Den nya lagen

I och med det nya lagförslaget som förväntas antas 1 juli, 2005 kommer det att bli olagligt att göra kopior på material som i sig är olagligt framställda kopior av upphovsrättsskyddat

¹³ Thomson Fakta AB (2005), ”Sveriges Lagar”. Göteborg: Thomson Fakta AB. s. 572-574

¹⁴ Cracks är antingen en hackad version av programfilen eller ett program som modifierar programfilen för att undgå kopieringsskydd. Serienummer är här andra personers serienummer för licensiering av program. Går att ladda ner från Internet. Nyckelgeneratorer tillverkar egna serienummer efter samma algoritmer som programmet använder för att skapa sina serienummer. Se även bilaga 11.1

material. Detta jämföres alltså med övriga brottsliga handlingar, exempelvis häleri. Avsikten med detta är att främja lagliga alternativa fildelningstjänster på Internet. På detta sätt skall man kunna ladda ner enstaka låtar från Internet till en viss kostnad för att på det sättet tillgodogöra både allmänhetens intresse och rättighetsinnehavarnas.

Det nya lagförslaget innebär inte att fildelningstjänster som exempelvis Direct Connect, Limewire och liknande kommer att förbjudas, utan endast att det, som tidigare nämnts, inte längre skall vara lagligt att kopiera för enskilt bruk om den förlaga men använder inte är laglig. Vidare skall tillhandahållandet av exempelvis programvara som används vid olaglig upp och nedladdning av upphovsrättsligt skyddat material bedömas inom ramarna för de regler om medhjälp till upphovsrättsintrång som finns.¹⁵ Detta innebär dock att, då en programvara även har användningsområden som är lagliga, så torde det inte anses som medhjälp att tillhandahålla denna programvara.

Vad det gäller straff och skadeståndsskyldighet så innebär den nya lagen att man skall endast straffas om man känt till att materialet varit olagligt. Med andra ord innebär det att vet man inte om att det är olagligt eller har haft anledning att misstänka detta så kan man varken bli straffad eller skadeståndsskyldig.

Syftet med förbud mot nedladdning är som tidigare nämnts att främja laglig nedladdning, d.v.s. nedladdning av musik mot betalning. Varken polis eller åklagare kommer att lägga stora resurser på att jaga privatpersoner som laddar ner enstaka material som är olovligt utan endast ge dem en möjlighet att ingripa mot allvarigare fall.

Enligt det nya lagförslaget skall det bli förbjudet att kringgå tekniska åtgärder som exempelvis kopieringsspärrear. Det skall även bli olagligt att sälja produkter som främjar kringgåenden. Syftet med detta är att uppmuntra kreativt skapande, att uppmuntra elektronisk handel men att samtidigt se till att den som skapar kan få betalt. Så kallade enkla spärrear kommer dock inte att omfattas av de nya reglerna eftersom den tekniska åtgärden inte får vara för enkelt utformad om man skall kunna få skydd för den.

¹⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/3254>

Enligt det nya lagförslaget skall det dock vara tillåtet att gå förbi sådana kopieringsskydd och liknande spärrar som hindrar användaren från att lyssna på en CD-skiva i valfri media. Det kommer alltså att vara lagligt att gå förbi spärrar för att exempelvis spela upp musik, filmer m.m. på alternativa operativsystem.¹⁶ Dock under förutsättningen att det är en laglig kopia. Man får dock inte kringgå kopieringsskyddet för att göra en kopia för privat bruk.

Trots detta har det ansetts viktigt av regeringen att man även i fortsättningen skall ha möjligheten att kopiera för privat bruk. Exempelvis så kommer det fortfarande vara lagligt att göra privata kopior på CD-skivor, filmer etc. som inte har några kopieringsspärrar. Det kommer fortfarande att finnas viss möjlighet att kopiera för privat bruk, vad det gäller CD-skivor som har kopieringsskydd, exempelvis när det gäller att göra en kopia till en MP3-spelare.

Frågan är dock om lagen kommer att ha någon verklig verkan? De som är positiva till fildelning anser att så inte är fallet eftersom det kommer bli ett omöjligt jobb för de som är emot fildelning att visa att en kopia som delats ut på en fildelningstjänst inte är laglig. Det kommer vidare fortfarande vara tillåtet att göra kopior till en nära krets av personer, (nära kompisar, familj etc.) vilket då fortfarande skulle innebära att så kallade privathubbar med endast kompiskretsar fortfarande är tillåtna både vad det gäller utdelning och nedladdning.

5. Andra aktörer

5.1 Antipiratbyrån

Antipiratbyrån är en intresseorganisation som arbetar med att förhindra fildelning via nätet samt piratkopiering av upphovsrättsskyddat material. År 2005 började de även genomföra razzior mot större fildelare. Antipiratbyrån blev kända för allmänheten i februari 2005 när de gjorde ett stort tillslag mot internetprovidern Bahnhof.

5.2 Piratbyrån

Piratbyrån är en intresseorganisation som har sitt säte på webbsidan <http://www.piratbyran.org>. De inriktar sig på fildelning och piratkopiering. Deras utgångspunkt är att när nu den moderna tekniken, i form av Internet, har gett var och varannan person tillgång till all digital information så skall man också ha rätten att utnyttja detta.

¹⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/3254>

Piratbyrån har även startat en protestkampanj mot bredbandsleverantörernas okritiska samarbete med Antipiratbyrån som kallas ”Stoppa Fluktarna”.

Piratbyrån startade även en sida för sökning efter torrents¹⁷ kallad ”The Pirate Bay” (<http://www.piratebay.org>) som nu är fristående.

6. Teoretiska utgångspunkter

6.1 Att bestämma norm

En norm är *något som bestämmer eller gör anspråk på att bestämma något annat*¹⁸. I samhällsvetenskapen är normer handlingsanvisningar, de bestämmer handlande men det beskriver det inte.

Många normer refererar till verkligheten eller handlar om denna i form av mönster av handlingar, mänskliga handlingar eller den fysiska verkligheten. Det kan av olika anledningar dras slutsatser att det i denna verklighet är lämpligt att människor i lika situationer handlar på ett visst sätt visavi denna verklighet. Normen utgör då ”normalen” för ett handlande. Normer är således att betrakta som sociala överenskommelser. Om det inte fanns några människor fanns det heller inga normer.

Normer omfattar vad vi kan kalla en operator som formulerar imperativet (påbud, förbud, tillåtelse etc.). Normer riktar sig till någon, d.v.s. har en adressat och förknippas även ofta med sanktioner av olika slag om man inte följer dem.

Materiell tillkomst av normer är fysiska strukturer som gynnar/missgynnar ett specifikt handlande.

Sociala normer: - en gemensam värdering av ett handlande, gemensamma förväntningar, reaktioner

- konstruktiva normer
- kompetensnormer
- kvalifikationsnormer
- miljö – exploaterande/bevarande
- handlingsnormer – beskrivande/föreskrivande

¹⁷ Anm. Torrent är ett filformat. Det är en liten fil som innehåller information om den filen man egentligen vill ha. Se även bilaga 11.1 angående BitTorrent

¹⁸ Baier, Matthias: ”Om normer del I”. Lund: Sociologiska Institutionen Lunds Universitet, s. 20

- moraliska
- sociala

Utmärkande för sociala normer är även att de ha med vårt handlande att göra. Normen ”du skall inga andra gudar hava jämte mig” är ett sådant exempel.

Deskriptiva normer refererar till handlande som är vanligt eller typiskt medan “injunctive norms” refererar till “shared expectations within a society”.¹⁹

Det sägs inom satslogiken att en praktisk slutledning utgörs av en slutledning där konklusionen är praktisk (börat) och minst en premis är teoretisk (varat). En sådan slutledning skulle kunna gå tillgenom att man ”gör som majoriteten vill”. Om majoriteten vill att vi ska bestraffa brott så skall vi alltså bestraffa brott.

6.2 Normmodellen som utgångspunkt

Man kan betrakta normmodellen enligt de tre ”ingångar” den har; och att information från dessa ingångar sedan tillsammans bildar en norm, samt att denna norm genererar handling. Således skall delarna i normmodellen och dess konstruktion skall ses i ett handlingssammanhang. Första frågan är: Vad vill en person uppnå? Denna fråga möts med svaret att normen måste ha en viljekomponent. Denna vilja skulle sedan kunna analyseras i termer av motiv, värde eller drivkrafter. Detta är aspekter som sedan i sin tur kan förläggas i olika samhälleliga kontexter.

Den andra frågan är: Har personen ifråga kunskap att utföra det han/hon vill? Denna fråga möts med svaret att normen har en kunskapskomponent. Kunskap skulle kunna analyseras som en kognitiv aspekt. Denna aspekt kan sedan i sin tur analyseras utifrån dess personliga eller strukturella egenskaper med betydelse för kognitionen.

Den tredje frågan är: Är det möjligt för personen att utföra handlingen? Denna fråga möts med svaret att normmodellen måste ha en sida som innehåller villkoren för de samhällssystem som möjliggör/omöjliggör handlingen. Dessa möjligheter kan sedan analyseras i termer av systemvillkor, dvs. vilka premisser varje system ställer upp för handlingarna.

Förutom de tre ingångarna har normmodellen ett centrum där normen ”uppstår”. De olika delarna pekar ut vilka aspekter av en handling som kan analyseras för att förstå normen bakom handlingen. Normmodellen återfinns i bilaga 11.2.

¹⁹ Baier, Matthias: ”Om normer del 1”. Lund: Sociologiska Institutionen Lunds Universitet, s. 22

6.3 Etnometodologi

Etnometodologi är studiet av sunt förnuft och de olika procedurer och överväganden med vilka personer finner mening i, hittar sin väg i och agerar på de omständigheter i vilka de finner att de är i.

6.3.1 Accounts

”Accounts” är de sätt som aktörer gör saker, som exempelvis beskriver, kritiserar, och idealiserar specifika situationer.

6.3.2 Common sense

Common Sense: en idé om vad som är ”comme-il-faut” när förändringarna stannar upp, för att alla ”vet” vad som ska göras. Så inrotad att ingen ifrågasätter den förrän någon bryter mot den.

7. Empiri

7.1 Intervju med Tobias Andersson, Piratbyrån.

Jag gjorde en intervju per e-post med Tobias Andersson från Piratbyrån. Intervjun är återgiven i sin helhet och publicerad med namn efter tillstånd från Tobias Andersson.

1. Beskriv kortfattat syftet med Piratbyrån

PB (Piratbyrån) startades för att 10-15 personer ville ge en mer nyanserad bild av den svenska piratkopieringen och även etablera en djupare teoretisk grund. Det var i en tid då piratkopiering sågs som nåt hemligt, de pirater man då hade sett på tv hade fejkade röster och suddade ansikten.

2. Beskriv kort din roll inom arbetet för Piratbyrån

Jag är pressansvarig. Har hand om kontakttelefonen, svarar på korta intervjuer och delegerar större intervjuer till de andra medlemmarna. Jag är även delansvarig för piratshoppen och skriver emellanåt nyheter till sidan. Sen tillsammans med alla andra så diskuterar jag fram nya kampanjer och strategier.

3. Vad anser du är Piratbyråns främsta uppgift

Att visa upp en annan sida i svenskt kultur/internetliv. En som bejakar utveckling, mångfald och frihet istället för den bakåtsträvande teknikfientlighet och snålhet som regerar idag genom lagstiftare och olika branscher. Vi är fullständigt övertygade om att kultur och teknologi skulle utvecklas snabbare och bättre om den var fri från upphovsrätt och patent.

4. Vad anser Piratbyrån om Antipiratbyrån?

Vi anser att APB (Antipiratbyrån) är ett gäng pappersvändare vars yrke är att skicka ut pressmeddelanden till lättövertalade journalister. De är en papperstiger som inte blir farligare än man gör dem. Hittills har ingen svensk dömts för piratkopiering (profitlös sådan) så därför råder vi folk att strunta i APB. Vi anser dock att APB borde utredas av juridiska instanser eftersom de tycks ignorera Internetleverantörers sekretess och vanliga svenskars integritet, men det görs nog snart.

5. Anser ni att man fritt bör få välja vilka metoder man ska använda i jakten på piratkopiering?

Vi anser att samhällets rättsinstanser ska satsa sina resurser på mer allvarliga brott än ett tvivelaktigt brott som piratkopiering.

6. Anser du att piratkopiering, som den ser ut i dag bör stoppas.

Absolut inte. Tvärtom.

7. Anser du att den nya lagen som kommer i juli kommer att göra stor skillnad

Nej. I och med att 99% av de svenska fildelarna redan är olagliga eftersom de redan laddar upp så ser vi inte någon anledning att de skulle ändra sig bara för att ytterligare en handling i handlingen kriminaliseras. Vad vi kan se och höra så tycker folk helt enkelt att det är en dålig lag och att man därför inte tänker följa den. Lite som att gå emot röd gubbe på en otrafikerad väg, det skadar ingen och det är så gott som ofarligt.

9. Kan du se en gemensam lösning på problemet med piratkopiering för såväl lagstiftning som pirater?

I våra ögon är det såklart inget problem, men ja.

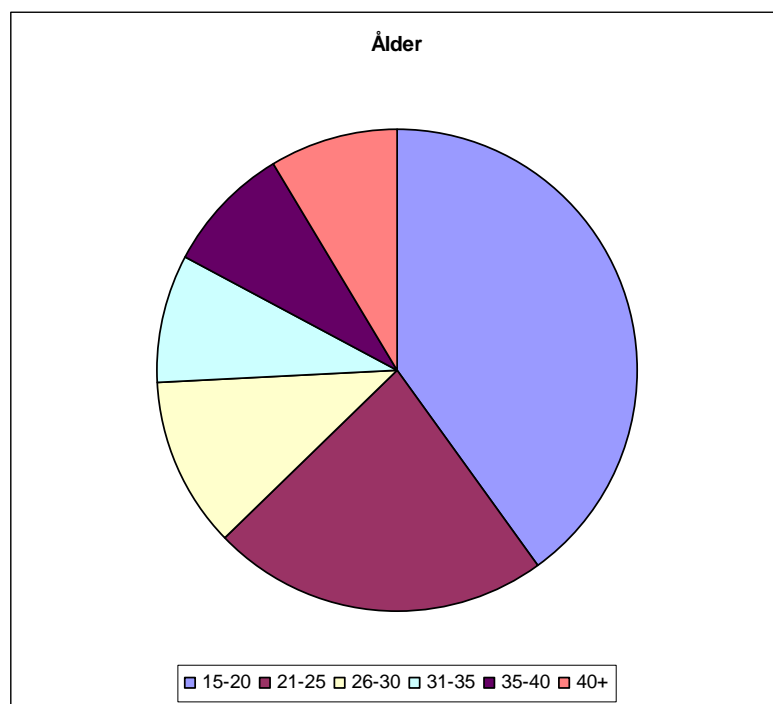
10. Om ja, hur?

Vilket såklart beror på lagstiftarna. Piraterna har alltid varit och kommer alltid vara fler till antalet. De kommer alltid att knäcka alla nya kopieringsskydd som kommer och hitta nya sätt att distribuera informationen på. Om vi då ska nå någon sorts lösning så skulle det i så fall vara att piratkopiering legaliseras.

7.2 Enkätundersökning

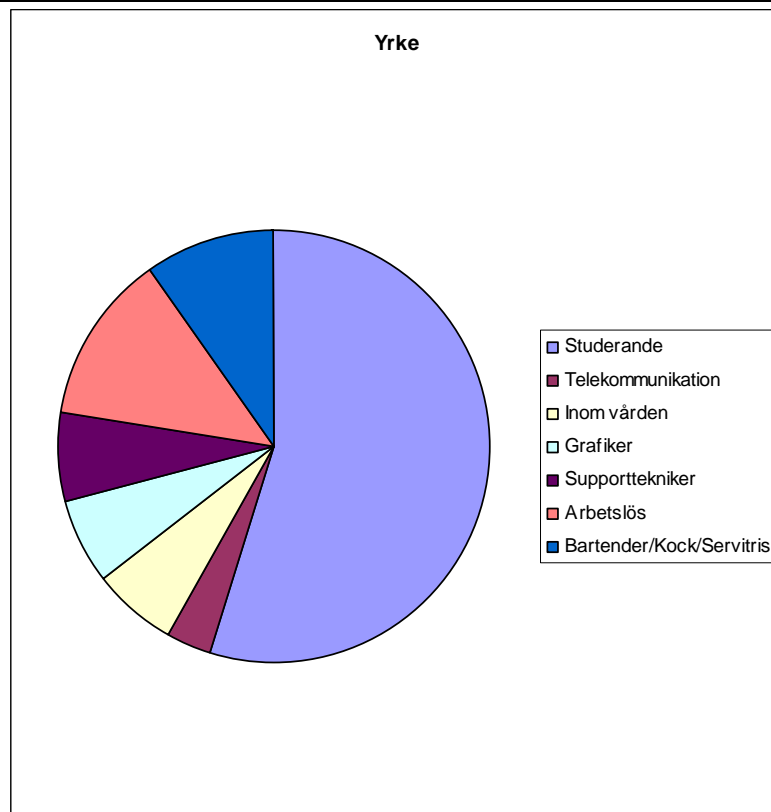
Jag gjorde en enkätundersökning med deltagare från hela Sverige. Frågorna från undersökningen återfinns i bilaga 3. Där finns även data på svarsfrekvenser och diagram över dessa.

De som deltog i min undersökning var personer från alla samhällsklasser, med olika utbildningar i åldrarna 15 och uppåt. De flesta som svarade på undersökningen var studerande mellan 15-20 år.

Figur 7.2.1
Ålderskategorier

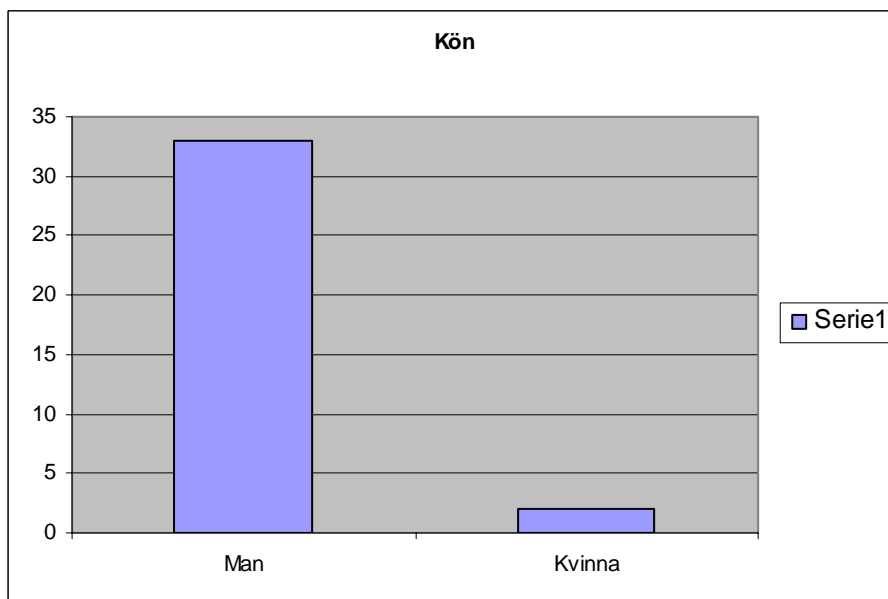
Figur 7.2.1 Jag delade in respondenterna i ålderskategorier för att få en lättöverskådlig bild. Diagrammet visar att majoriteten av deltagarna återfanns i åldrarna 15-20 samt 21-25.

Figur 7.2.2
Yrkeskategorier

7.2.2 Diagram över olika yrken som framkom bland respondenterna. Yrkena delades sedan in i kategorier, där den största kategorin utgjordes av studerande på olika nivåer.

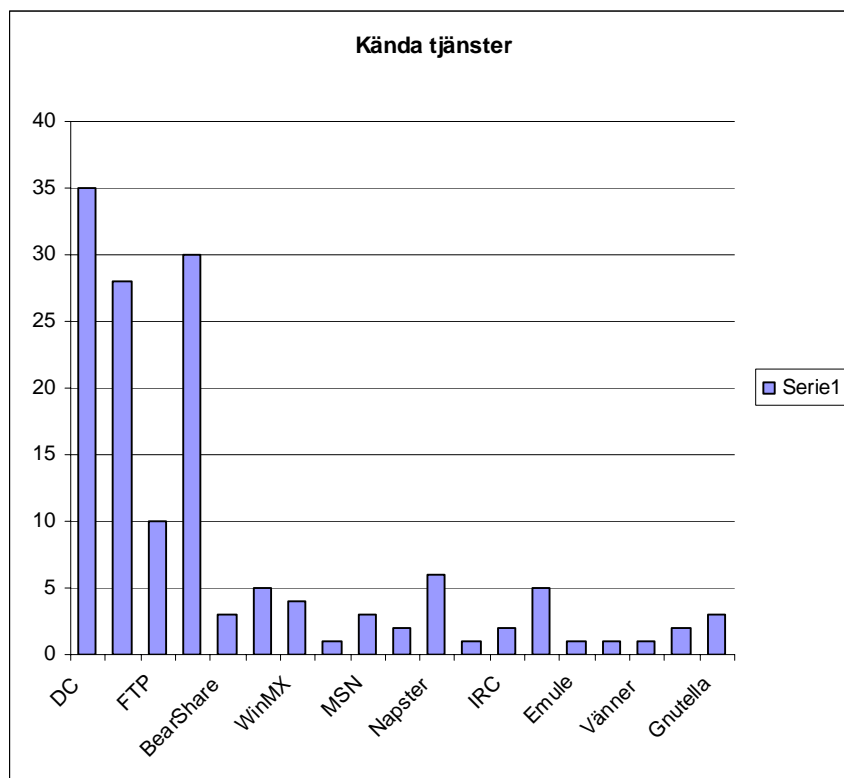
Det var en klar överrepresentation bland manliga respondenter vilket troligen beror på att de flesta, som har mycket material och följaktligen kan komma in på de hubbar jag valt respondenter ifrån, är män.

Figur 7.2.3 kön

Figur 7.2.3 Diagrammet visar att av de 35 som deltog i undersökningen var endast 2 stycken kvinnor.

Vad gällde fildelningstjänster så kände de flesta till Direct Connect, KaZaA och Bit Torrent, mycket beroende på att de tre är de, idag, största fildelningstjänsterna.

Figur 7.2.4 Tjänster

Figur 7.2.4 Samliga respondenter kände till Direct Connect. Flera kände även till Kazaa (28st) och Bit Torrent (30st).

Vidare menade alla respondenterna att de var inne på fildelningstjänster med anledning av att de ville komma åt upphovsrättsskyddat material. De allra flesta menade att det var för att priserna är för dyra idag vad det gäller såväl musik och film som spel och datorprogram. Flera av respondenterna svarade även att de var inne för att det var lätt och behändigt sätt att komma åt det man vill ha och för att gratis är gott. De allra flesta, 24 av 35 sa också att de är inloggade på fildelningstjänster så gott som hela tiden.

De flesta som tillfrågades laddar i första hand hem film och musik, endast 7 av de 35 tillfrågade menar att de laddar hem datorspel. Många, 24 av 35, anser inte att deras nedladdning har påverkat deras inköp av mjukvaruprodukter såsom musik, film, spel och datorprogram. Av de 11 som anser att det har påverkat menar de flesta att det har påverkat dem positivt på så sätt att de på fildelningstjänsten har hittat musik och filmer de inte visste fanns, som de inte visste att de skulle gilla, och sedan gått och köpt det i affären.

Av de 35 respondenter som deltog i undersökningen var det endast 6 stycken som hade sålt till mer än självkostnadspris. Samtliga svarade att det antingen varit till en kompis eller till någon släkting. Av dem som hade sålt svarade en att anledningen var att denne varit ung och dum, en svarade att det var ett beställningsjobb från en kompis och en svarade att denne sålt för självkostnadspris men fått mer betalt.

Samtliga 35 respondenter delar ut upphovsrättsskyddat material och de allra flesta menar att de gör det för att hålla fildelningen vid liv och för att man måste dela ut saker för att få ladda ner. De flesta delar ut musik och film, vilket i sig kan bero på att jag valde folk från två stora DVD-hubbar. Endast 6 av respondenterna uppgav att de delar ut datorspel. De allra flesta menar att de delar ut för att det skall vara tillgängligt för alla. Det är med andra ord en känsla av solidaritet, att man ska dela med sig av det man själv har.

Antipiratbyrån var välkänd för samtliga 35 respondenter och merparten av dem, 28 stycken visste vad det nya lagförslaget som väntas antas 1 juli i år innebär. De flesta, 25 stycken menar att det lagförslaget inte har påverkat dem på något sätt. Det intressanta var dock hos dem som menade att det hade påverkat dem, bland dessa var det endast två stycken som menade att de antingen hade slutat ladda ner eller kommer att sluta ladda ner. De andra svarade att lagen hade påverkat de på så sätt att den gjort dem förbannade, att den motverkar sitt syfte. Det kom även fram att några av respondenterna hade blivit sporrade att fortsätta sprida piraternas budskap vidare.

8. **Analys**

Rättsliga normer är egentligen sociala normer som höjts upp till rättsliga normer. När man gör rättsliga normer som inte överensstämmer med de sociala normerna kan man lätt räkna med problem. Rätten är vad den är samtidigt som den inte är vad den är. Den är en autonom till vardagslivet samtidigt som den är vardagslivet. Den står alltså över vardagslivet samtidigt som den är vardagslivet, d.v.s. man rättar sig efter rätten utan att man tänker på den. Rätten är vad den inte är. (lämna tillbaka saker som är trasiga o vilja ha ny osv.)

Rätten är en socialstruktur som ständigt organiseras och omorganiseras. Vi trixar hela tiden med den. Den är en struktur. Man förskjuter rätten, förskjuter tolkningen av rätten.

8.1 Against the law

Rätten svarar inte mot piratkopierarnas behov – den gör dem ännu mera utsatta. Piratkopiering symboliserar motståndet, framför allt motståndet mot dagens priser på musik, film, spel och program.

I enlighet med "against the law" teorin innebär att göra motstånd att man inser att man inte har makt. I fallet med piratkopiering betyder det mycket mer. Det betyder att privatpersoner har insett att makten inte ligger hos dem, de har insett att för att få det de vill ha så krävs det förändring. De kräver ett alternativ till dagens dyra medier och alternativet blir piratkopiering, det är billigt, kostnadseffektivt och framför allt väldigt enkelt. Det är något som de flesta personer kan göra själva.

Piratkopiering har uppstått på grund av en spricka i makten. Samtidigt som den digitala tekniken kom i form av CD-skivor och DVD-skivor kom inte bara nya sätt spela filmer och musik, utan nya sätt att göra dem tillgängliga för allmänheten. Datortekniken och film- och musikbolagen stod inför ett nytt samarbete som ingen var villig att ta tag ifrån början. Det uppstod en spricka där det visserligen inte var meningen att man privat skulle duplicera den nya median men ändå utvecklades tekniken att göra det. Behovet fanns där enda sedan privatpersoner lärt sig att spela av kassetband och göra egna blandband etc., nu hade behovet hittat nya former att uttrycka sig. Det föll sig därför naturligt att kopiera och spela av även CD-skivor och DVD-filmer.

Man kan fråga sig om det är ett motstånd som uppstått ur ett egenintresse. Svaret är förmodligen. För dem som piratkopierar är det lika självklart att piratkopiera en CD-skiva som det var innan CD-skivans tid att kopiera ett kassetband. De allra flesta som piratkopierar gör det för eget bruk. För att de inte har råd eller lust att betala de pengar som det egentligen skulle kosta att köpa skivan.

Poliser och frivilligorganisationer som antipiratbyrån beskrivs som Stasi²⁰, som individer som är hjärtlösa och helt saknar empati. Rätten inte har någon koppling till moral utan bidrar snarare till den maktlöshet den ska bekämpa genom att det ständigt kommer nya lagliga kopieringsskydd som tar ifrån privatpersoner rätten att kopiera exempelvis en CD-skiva för

²⁰ Anm. Tysklands hemliga polis under andra världskriget.

eget bruk. Många hamnar här utanför rättssystemet eftersom deras piratkopiering är av så liten skala att det inte är särskilt kostnadseffektivt för rätten att ta sig an dem.

Samtidigt som lagen ger personer rättigheter så tillkommer inskränkningar av dessa rättigheter som i sin tur bidrar till åsikter som ”att ta lagen i egna händer”. Detta har lett till att kan man inte påverka priserna på CD-skivor direkt så gör man det indirekt istället genom att dela ut och ladda ned upphovsrättsskyddat material för att på så sätt sätta press på bolagen att sänka priserna. Så länge det finns personer som anser att priserna är för dyra kommer det med andra ord att finnas piratkopiering. Den maktlöshet som fyller en person som möter en depersonifierad, regelstyrd och funktionellt organiserad byråkrati är grogrunden till motståndet.

8.1.1 *Regelförvanskning*

Man kan här även tala om en sorts regelförvanskning. Man vet att samhället styrs av regler, formella regler såsom rättsliga normer och informella såsom sociala normer och man vägrar att acceptera dem och tänjer dem istället så att de fyller de funktioner man själv vill att de ska fylla. Istället för att finna sig i de höga priser som råder inom musik, film, spel och programbrancher i hopp om att det en dag ska förstå att priserna är för dyra och självmant sänka dem så gör man något åt det själv.

8.1.2 *Invertering*

Social interaktion är strukturerad genom hierarkier och det förväntas att man respekterar dem. Hierarkier är uppbyggda på den grunden att de skall respekteras och därför är det inte förrän någon bryter mot dem som man verkligen märker dem.

Det brukar heta att ”trappor skall städas uppifrån”. Inom piratkopieringsområdet handlar det dels om invertering och dels om ett rollövertagande. Rollerna bestäms av det common sense som finns bland människor. Piratkopierarna tar över rollerna som skivbolag och filmbolag. De tillverkar sina egna DVD-releaser vilket gör köp-DVD:erna överflödiga. Likaså genom tillgången till olika musikartister och stilar så kan var och en kombinera ihop sina egna blandskivor, precis som de tidigare gjorde med kassetband och på så sätt behövs inte längre samlingsskivor av typen ”Hits xx”, ”The best of”, ”The definitive collection” osv., eftersom alla dessa går att konstruera själva.

Rätten är sakral och samtidigt profan. Den är helig samtidigt som vi ger oss på den och förändrar den. Genom att piratkopieringen har spridit sig från de riktigt datorintresserade till det som vi skulle kunna klassa som den vanliga medelssvensson har de lagt beslag på rättens tid genom att placera sig på ett så sätt så att det inte går att undgå dem. Piratkopiering finns överallt.

8.2 Piratkopiering en fråga om mänskligt handlande

Det är idag tillåtet att ladda ner upphovsrättsskyddat material från Internet men inte att dela ut detsamma. Den 1 juli förväntas ett lagförslag gå igenom som skulle innebära kriminalisering av 100.000tals svenskar. Piratkopierare beskriver sig själva stå utanför lagen. När lagen inte är anpassad efter dem så tänjer de på lagen för att anpassa den efter dem själva. Piratkopiering har blivit en norm, det är socialt acceptabelt att piratkopiera. Majoriteten av de som piratkopierar gör det för eget bruk och delar ut material för att andra ska få samma möjlighet som de själva haft. Det är en känsla av solidaritet, att man ska ge för att få.

När något bryter mot det som av allmänheten anses som normalt (det förgivet tagna) så försöker övriga medlemmar i samhället alltid att förklara deras beteende och normalisera det och på så sätt rekonstruera verkligheten. Piratkopierare har på samma sätt kunnat konstruera sin egen sociala verklighet, ett alternativt samhälle som accepterar piratkopiering och fildelning och som har gjort det beteendet till det normala.

Piratkopierare erbjuder möjligheten att få tillgång till upphovsrättsskyddat material, sju dagar i veckan, 24 timmar om dygnet. Detta erbjudande blir sedan antingen accepterat eller refuserat. De som accepterar detta producerar ovillkorligen överenskommelser och får på så sätt tillgång till materialet och delar med sig av sitt eget material för att bidra med något. De som inte accepterar piratkopiering producerar oöverenskommelser som ofta behöver förklaras (eftersom de bryter mot det normala i de här kretsarna) och får inte heller tillgång till det material, såsom musik, film, datorspel och program, som piratkopiering gratis erbjuder.

8.2.1 Strukturering av verkligheten.

För att organisera verkligheten försöker man ha boxar att stoppa saker och ting i, för att på så sätt skapa sig en bild av något. Det är ingen slump hur vi ordnar verkligheten. Det kan vara kulturellt betingat. Om man har olika förförståelser stoppar man sakerna i olika boxar på olika sätt. Därmed inte sagt att det ena eller andra är rätt eller fel.

Vi fostras in i en rättspositivism. Värdeobjektivism. Det finns inget som är rätt eller fel. Lagens tillämpning får inte ha någon rättvishetsprincip, man ska döma efter lagen, inte efter vad som är rättvist. Vi får en skiljelinje mellan rätt och moral, finns ingen koppling.

Har man sagt att värderelativismen är bra har man brutit mot värderelativismen eftersom man inom den just inte får lägga värderingar bakom uttryck. Rättspositivism – Naturrätt. Hos rättspositivismen måste vi skrota rättvisan eftersom det finns lika många rätt som det finns individer.

8.2.2 *Handlingsbegrepp*

När vi handlar, vet vi vad vi gör då? Har vi klart motiv och sedan följer det. Hör det samman med rationalitet? När är en handling rationell? När är en handling irrationell? Vi har alltid ett motiv som leder fram till en handling. (Sen att det ibland slår fel är en annan sak). Personer som piratkopierar gör det oftast med den underliggande motiveringen att de gör det för att det är för dyrt att köpa varan och för att tillgängligheten är god, d.v.s. det är inga större svårigheter att få tag på det material man vill ha. Piratkopiering kan alltså inte ses som irrationella handlingar utan i allra högsta grad rationella handlingar. Piratkopiering är ett medvetet ställningstagande man som privatperson gör när man medvetet letar upp det upphovsrättskyddade materialet som man söker för att sedan göra det tillgängligt för en själv genom nedladdning, privatkopiering etc.

8.2.3 *“People-processing organisations”*

Rätten fungerar genom organisation. Man vet aldrig om en organisation funkar. När en organisation, riksdagen, skapar lagar är det inte säkert att de får de konsekvenser det var tänkt när det ska genomföras av en annan organisation. För att en lag skall få genomslagskraft måste den ha förankring i samhället. Det måste finnas en opinion som stödjer förslaget. Det är det de som piratkopierar menar är det största felet med det nya lagförslaget som förväntas antas juli 2005. De anser att lagförslaget inte har något stöd hos den breda opinionen och därför inte heller kommer ha någon genomslagskraft, utan det kommer istället i praktiken att fungera som vanligt.

8.2.4 *Justice*

Ordet ”Justice” kan ha flera olika betydelser. Moralisk rättvisa, rättspositivistisk rättvisa (att man dömer rättvist enligt lagen). Letar man efter vad som ska lägga enligt lag, praxis eller moral? Justice är inte ett reellt socialt problem utan en abstraktion

Utgångspunkten för etnometodologin är att världen är tolkad. Tillvaron är inte något som man kommer åt omedelbart, inget man kan säga att det är så eller så. Det är tolkningarna som avgör hur man uppfattar verkligheten. Man tolkar och ordnar, eller ordnar bort saker och ting. Hela vårt liv är ett ordningsfenomen. Det handlar om hur man ordnar intryck. Man sätter etiketter (label) på saker och ting. Om vi inte gjorde det skulle vi inte klara av att hantera saker och ting, det blir för mycket helt enkelt. Gäller att inte sortera bort den relevanta informationen och registrerar den som brus. Justice, ett ordningsfenomen, hur man organiserar information, vad som är rimligt och vad som är orimligt. Poängen är att vi måste bryta oss loss från låsta begreppsapparater. Rättvisa är ett begrepp som hänger ihop med att ordna. Vårt sätt att tolka och skapa ordning i tillvaron kanske inte är det enda sättet.

Det är just detta som piratkopierarna tagit tillvara på. De har organiserat vad som är rimligt och orimligt och konstaterat att dagens priser på musik, film, spel och datorprogram är orimliga. Ur det orimliga uppstår sedan konkurrens. Konkurrens bidrar ofta till att pressa priserna på marknaden. För mycket konkurrens bidrar dock ofta till att folk inte kan arbeta. Konkurrens är både bra och en möjlighet till att fuska. Till fusk räknas i detta fallet piratkopiering. Det är en slags konkurrens med de skiv- och filmbolag etc. som redan finns på marknaden som dock inte konkurrerar på lika villkor utan snarare ser till att dra nytta av företagen så att de skall tvingas pressa priserna än mer. Piratkopierarna känner en alienation, ju högre priser som sätts på skivor etc. och ju fler inskränkningar som görs på privatpersoners rätt att kopiera för eget bruk desto argare blir de som piratkopierar på sin omgivning och desto mindre blir de moraliska spärrar som de har mot att begå brott. Rätten påverkar visserligen människors moral men eftersom rätten lever i vardagen måste man ändå vara medveten om att den påverkas av andra saker såsom sociala strukturer, (religion, kön, genus etc.)

8.3 Analys enligt normmodellen

Som tidigare nämnt i kapitel 6 kan man betrakta normmodellen enligt de tre ”ingångar” den har; och att information från dessa ingångar sedan tillsammans bildar en norm, samt att denna norm genererar handling. Förutom de tre ingångarna har normmodellen ett centrum där normen ”uppstår” De olika delarna pekar ut vilka aspekter av en handling som kan analyseras för att förstå normen bakom handlingen.

Motiv:

1. Gratis tillgång till musik, film, spel och datorprogram. (Upphovsrättsskyddat material)
2. Få till en förändring för att priserna är för höga

Drivkrafter:

1. Ekonomiska drivkrafter
2. Motstånd

Huvudsakliga aktörer:

1. Privatpersoner som piratkopierar
2. Intresseorganisationer ex. piratbyrån, antipiratbyrån

Lagar och rättsregler:

Upphovsrättslagen

Det nya lagförslaget som förväntas antas 1 juli, 2005.

Gratis tillgång till musik, film, spel och datorprogram motiverar piratkopiering. Det finns även samhällsvärden som motiverar piratkopiering.

Normens uppbyggnad med avseende på:

Kunskap	Värde/vilja	Systemvillkor
Erfarenhet om hur man "bör" handla.	En vilja att skapa förändringar i samhället genom sanktioner mot "de som bestämmer"	Status att vara med och försöka förändra istället för att enbart sitta och gnälla.
Kunskap om vilka rättsliga regler som finns, och dess sanktioner	En vilja att göra kultur tillgänglig för allmänheten. En så kallad Robin Hood känsla: att ta från de rika och ge till de fattiga.	

Den kunskap som finns om rättsliga regler och de sanktioner som finns om man bryter mot dessa regler värderas högre än det sunda förnuftet. Vetenskap anses också ha högre status. Däremot är normen bakom piratkopiering relativt könsneutral. Det handlar om att kultur, oavsett form skall vara tillgängligt för allmänheten oavsett om man är man eller kvinna. Man skulle även kunna säga att det finns tekniska värden som motiverar piratkopiering. Det är billigare att kopiera själv och bekvämare eftersom man slipper gå till en affär och köpa en film/skiva etc. Nedladdning från nätet gör det även möjligt att titta på filmen för att se om den är sevärd innan man eventuellt går och köper den.

En norm konstrueras genom att någon kommer på en idé, får andra att gilla idén och skapar stämning för det. En norm kan exempelvis uppstå genom att man talar om att man inte tolerera något. Så har det gått till när normen bakom piratkopiering skapades. En person som tröttnat på att det blivit allt för dyrt att köpa filmer, musik, datorspel och program, kom på idén att tillhandahålla sig själv och allmänheten filmer, musik, datorspel och program gratis, personen ifråga gick ut med idén och fick gehör för den och så skapades piratkopieringskulturen.

8.3.1 *Det politiskt administrativa systemet*

Som tidigare nämnts motiveras piratkopiering av gratis tillgång till kultur. De samhällsvärden som jag hänvisat till är ekonomisk utveckling och framtidstro (Viljan att vara delaktig i det samhälle man lever i och en framtidstro på det samhället). Viljan att känna sig delaktig har här gått över i viljan att göra motstånd, tron på att det går att förändra det samhälle man lever i, istället för att bara sitta still och gnälla. De värden som har kommit fram i undersökningen operationaliseras av och i det politiska systemet.

8.3.2 *Det sociokulturella systemet*

Innan piratkopiering kom igång på allvar så klagade folk i media såväl som till varandra över de stigande priserna på musik, film, datorspel och program. Som följd av detta bildades en aktionsrörelse mot stigande priser, som sedan spred sig över hela landet. Det är denna aktionsrörelse som idag går under namnet piratkopierare. I början hade de väldigt litet inflytande på de stora musik- och filmproducenterna etc. som var så organiserade i sina funktioner att det sociokulturella systemet inte gjorde sig gällande i dem. På senare tid har dessa aktörer dock gått samman och även de varit med och bidragit till intresseorganisationer som Antipiratbyrån.

8.3.3 *Det ekonomiska systemet*

Den samhällsekonomiska modellen innehåller två typer av ekonomiska system. Det ena är faktiska kostnader. När tekniken producerade media som exempelvis CD-R/DVD-R skivor möjliggjordes piratkopieringen jämfört med innan dessa medier fanns.

9. Avslutande del

Sammanfattningsvis kan man säga att orsakerna som bidragit till att skapa en norm för fildelning och piratkopiering kommer dels från ett motstånd mot det ekonomiska läge som är i Sverige idag och de höga priserna på mjukvara, och dels på att kultur oavsett form skall vara

gratis ("Information wants to be free") och man skall ge för att få något. Jag anser inte ha funnit någon lösning på hur ett eventuellt samarbete mellan de så kallade nätpiraterna och de stora film- och musikbolagen skulle se ut, men detta var heller inte syftet med uppsatsen.

Däremot har det framkommit i uppsatsen att försäljningen av upphovsrättsskyddat material inte alls var så stort som media försöker göra gällande. Det har även framkommit att det nya lagförslaget som förväntas antas i juli 2005 inte har stöd hos allmänheten, vilket är en av huvudkraven som ett lagförslag måste uppnå för att det skall vara någon idé att instifta en ny lag. Vilket tydligast ses hos de respondenter som svarade att den nya lagen har påverkat dem på något sätt, där de flesta sen valde att svara att lagförslaget antingen gjort dem arga eller lett till att de öka sin nedladdning och även utdelning av upphovsrättsskyddat material för att vidare förtydliga motståndet mot de dyra priserna och musik- och filmbolagen som enligt deras tycke helt kör över "den lilla människan".

Jag fann i mitt sökande efter teorier ett litet ljus i Hydéns normteori i förklaringen av hur normer uppstår. Jag finner det intressant att normer uppstår ur olika system som det ekonomiskadministrativa systemet. För att kunna göra en forskning i vilka normer som ligger bakom såväl fildelning som piratkopiering så måste man först förstå och klargöra dels hur man definierar normer, och dels hur dessa normer uppstår. Den kritik jag kan rikta mot Hydéns normteori är att den stundvis är konstigt formulerad och ganska eklektisk. Men så är det väl ofta, man tar den del ur olika teorier som man tycker stämmer in på den idé man själv har och utvecklar tillslut en egen teori. Det är ändå den teori som jag anser tillämpningsbar när det gäller att förklara hur normer uppstår.

Genom etnometodologin utvecklade jag sedan tanken på att det finns olika motiv som styr våra handlingar. Man måste titta på de bakomliggande orsakerna till varför folk handlar som de gör för att förstå varför folk handlar som de gör.

Ser man till min metod så anser jag i efterhand att min undersökning producerade relativt standardiserande svar på grund av att jag fick likvärdiga svar från alla respondenter, detta utan att personerna hade någon koppling vad gällde ålder, social status eller arbete.

Den kritik man skulle kunna rikta är att de intervjupersoner jag valde från fildelningstjänsten X endast kom från två olika hubbar med en relativt hög gräns för att komma in. Å andra sidan

gjorde jag detta på grund av att jag ville ha tag i respondenter som tagit ett medvetet steg för fildelning och piratkopiering.

Som tidigare nämnts kan viss kritik också riktas till att det inte i efterhand är möjligt att kontrollera om de respondenter jag hade verkligen var över 15 år eftersom detta skulle bli en alltför krånglig och tidskrävande process. Detta lämnade jag istället till var och en av respondenterna att ta på sitt eget ansvar.

Jag känner mig nöjd med min prestation och anser att min uppsats väl stöds av valet av metod. Jag anser att jag har lyckats väl med bibehållandet av en värderingsfri uppsats med förklarande ambitioner.

Enkätundersökningen gav mig en bred grund för skrivandet av denna uppsats, så även teorierna som hjälpte mig att förklara uppkomsten av normer vilket jag sedan kunde förankra i mitt arbete och använda mig av när jag förklarade normerna bakom fildelning och piratkopiering.

Vad det gäller objektiviteten så har jag valt att sammanställa svaren på enkätfrågorna så objektivt som möjligt utan att ändra i materialet. Jag har också valt att publicera den rådata jag använt mig om. Vad gällde de intervjuer jag gjorde så har jag valt att redovisa dessa i sin helhet utan några ändringar i materialet förutom vissa språkliga och grammatiska fel.

Jag anser att mitt bidrag till den gemensamma kunskapsmassan är att jag har bidragit med ett perspektiv på fildelning och piratkopiering och vilka normer som ligger bakom vår definition av detta, som hittills varit utforskat.

10. Referensförteckning

Litteratur källor:

Baier, Matthias: *"Om normer del 1"*. Lund: Sociologiska Institutionen Lunds Universitet

Bernitz, Ulf (1998) *"Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens : upphovsrätt, patent, mönster, varumärken, namn, firma, otillbörlig konkurrens"*, Stockholm: Elander Gotab, sjätte upplagan.

Egna föreläsninganteckningar från Rättssociologi 723

Engström, Anna-Katarina (2004) *"Hur kan vi veta, om alls ifall vårt beteende är etiskt korrekt? Ett rättssociologiskt promemorium om etiskt korrekt handlande"* B-uppsats i Rättssociologi, Lunds universitet

Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud L (2003) *"Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad"*. Stockholm: Elander Gotab, Upplaga 2:1

Hydén, Håkan (2002), *"Normvetenskap"*. Lund: Rättssociologiska institutionen.

Thomson Fakta AB (2005), *"Sveriges Lagar"*. Göteborg: Thomson Fakta AB

Internetbaserade källor

<http://www.regeringen.se/sb/d/3254>

Intervjuer

Enkätundersökning

Tobias Andersson, Piratbyrån gjord 2005-04-12

11. Bilagor

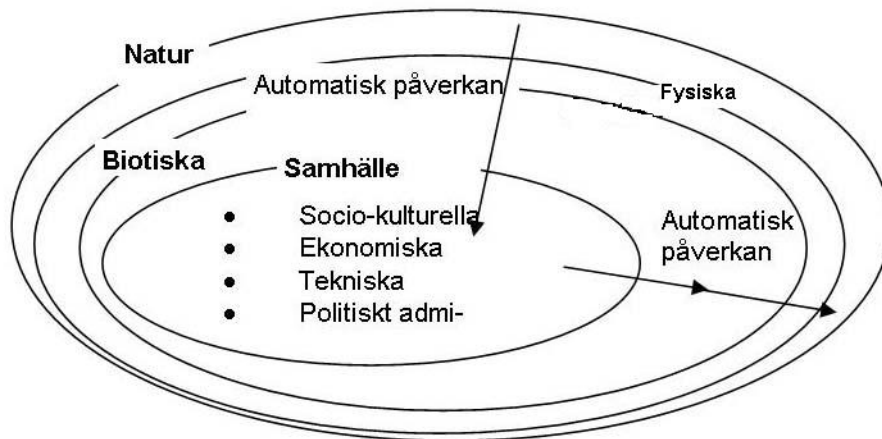
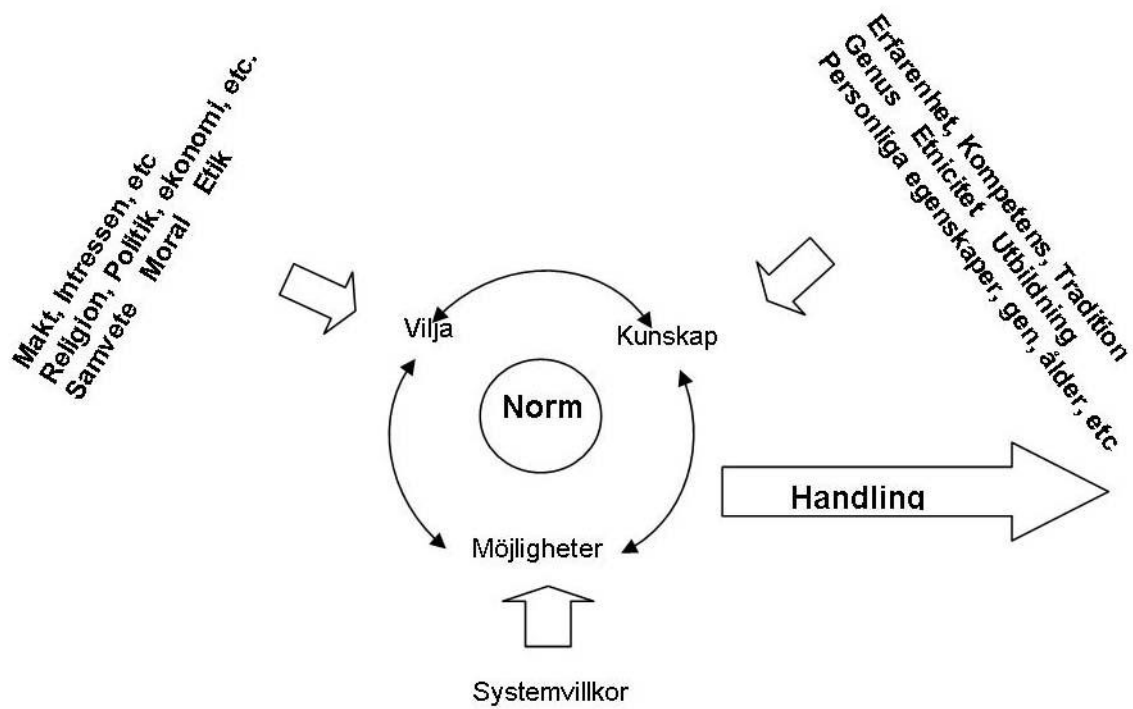
-Bilaga 1 - Ordförklaringar

- APB** Förkortning av Antipirat Byrån. En intresseorganisation som har inriktat sig på att sätta fast nätpirater med ibland något tvivelaktiga metoder.
- BitTorrent** Är ett fildelningsprotokoll som tillåter användare att effektivisera sin nedladdning genom att hjälpa varandra och genom ett sorts P2P nätverk. BitTorrent är även det ett opensource program som finns till de flesta operativsystem. Det tillåter användare att ladda ner det material de vill ha uppdelat i små bitar, så kallade torrents.
- Cache-minne** Är allokerat på exempelvis en servers hårddisk. Den har en varaktighet som beror av serverns aktivitet. Här lagras efterfrågat material som skrivs överförs när nytt material efterfrågas och utrymmet är fullt.
- Cracks** Är antingen en hackad version av programfilen eller ett program som modifierar programfilen för att undgå kopieringsskydd.
- Nyckelgeneratorer** Tillverkar egna serienummer efter samma algoritmer som programmet använder för att skapa sina serienummer.
- MP3** Ett filformat för musikuppspelning på andra medium än CD-spelare.
- Open Source** Open source kommer från engelskan och översätts direkt till öppen källkod. Det innebär att den är fri för vem som helst att använda.
- P2P** P2P står för "peer-to-peer" och är ett ickehierarkiskt nätverk vilket innebär att datorerna inte interagerar enligt den vanliga server-klient modellen där den ena är värd och den andra är klient. I P2P nätverk har man inte tilldelat de olika datorerna olika roller i kommunikationen. På så sätt kan alla datorer fylla alla roller.

- RAM-minne** Är ett annat typ av minne som lagrar mycket flyktigare kopior. Det används inte på samma sätt som cache-minnet. Den viktigaste funktionen hos RAM är snarare i persondatorer. När man exempelvis tittar på en hemsida lagras eventuella bilder som finns på hemsidan på hårddisken (men körs från RAM-minnet) men ibland även i cache-minnet.
- Serienummer** Är här andra personers serienummer för licensiering av program. Går att ladda ner från Internet.

- Bilaga 2 -

Normmodellen

11.3 - Bilaga 3 - Enkätundersökning

11.3.1 *Följebrev*

Eftersom enkätundersökningen var datorbaserad och gick att hämta från min hemsida så valde jag att lägga följebrevet där som inledande text innan man laddar ner enkätprogrammet.

Denna text finns även återgiven nedan (vissa ändringar angående stavning har gjorts):

” Detta är en enkätundersökning som ingår i mitt arbete med en C-uppsats i Rättssociologi. Arbetet tar upp ämnet piratkopiering och är en normstudie. Detta innebär att man tittar på vilka normer som ligger bakom piratkopiering (anledningarna till att folk piratkopierar upphovsrättsskyddat material, etc.) samt vad lagen säger. Därför behöver jag ett antal personer som kan svara på min enkätundersökning. Var noga med att läsa informationen INNAN ni deltar i undersökningen. Där står bland annat syfte med undersökningen och att inga personuppgifter eller andra uppgifter som kan knytas till en specifik person kommer att lämnas vidare till tredje part.

Enkäten är ett program, för att det ska vara enkelt för er att svara på frågorna och för mig att få era svar. Den kommer öppna mejlprogrammet (vanligtvis Outlook) för att skicka svaren. Vill ni använda ett annat mejlprogram så kopiera bara texten ifrån mejlet till valfritt mejlprogram. Du kan hämta enkäten/programmet här: [Enkätundersökning RÄS 640](#)

För användare av Linux klicka här istället: [Enkätundersökning RÄS640 Linux](#)

Min uppsats kommer att publiceras offentligt på Lunds Universitets hemsida så fort den är klar och godkänd ifall någon önskar se resultatet. Uppsatsen publiceras i [Xerxes](#) som är deras databas för publicerade uppsatser. ”

11.3.2 *Själva undersökningen*

Enkätundersökningen finns att återse i sin helhet, så som den presenterades för intervjupersonerna, på min hemsida, under adressen:

<http://www.annakatarina.dk/survey.htm>

Nedan syns en icke databaserad version av densamma. Denna ligger också på hemsidan då det inte var möjligt för användare av annat operativsystem än Windows, exempelvis Linux, att använda den databaserade. Texten presenteras i sin helhet.

LÄS DETTA FÖRST!

Du måste vara minst 15 år för att få delta i denna undersökning.

Denna enkät är en del i en undersökning om normerna kring piratkopiering. Uppsatsen genomförs på C-nivå och kommer att publiceras offentligt. På grund av ämnets känsliga natur kommer alla som deltar i undersökningen att förbli anonyma. Det vill säga inga namn, IP-nummer, E-post eller annan känslig information kommer att publiceras eller lämnas vidare. Alla som deltar i undersökningen kommer i slutproduktionen endast presenteras genom kön och ålder. Vill ni trots detta inte uppge namn var vänlig och använd "Anonym". Jag tackar på förhand alla som ställer upp i denna undersökning.

MVH

Anna-Katarina Engström

Namn (får vara anonym):

Ålder:

Man Kvinna

Yrke:

[NEDLADDNING]

1. Vilka fildelningstjänster känner du till?

Svar:

2. Har du använt någon fildelningstjänst i syfte att komma åt upphovsrättsskyddat material?

Ja Nej

3. Om "Ja" varför och hur ofta, om "Nej" varför inte?

Svar:

4. Vad laddar du i första hand hem och varför? (Program, film, musik etc.)

Svar:

5. Har ditt nedladdande påverkat dina inköp av mjukvara eller annan media?

Svar:

6. Har du någon gång sålt en kopia av något du laddat ner till mer än självkostnadspris?

Ja Nej

7. Om "Ja" varför och till vem? Familj/Släkt

Om "Nej" varför inte? Kompis

Annan

Svar:

[UPPLADDNING]

8. Har du använt någon fildeningstjänst i syfte att dela ut upphovsrättsskyddat material?

Ja Nej

9. Om "Ja" varför och hur ofta, om "Nej" varför inte?

Svar:

10. Vad delar du i första hand ut och varför?

Svar:

[APB m.m.]

11. Vet du vilka AntiPiratByrån är och vad deras uppgift är?

Ja Nej

12. Vet du vad den nya lagen som kommer den 1 juli innebär?

Ja Nej

13. Har den lagen påverkat dig på något sätt och i så fall hur?

Ja Nej

Svar:

Skicka svaret till research@annakatarina.dk

Jag tackar för din medverkan

MVH

Anna-Katarina Engström